

ВІДГУК
офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Малого Івана Йосиповича на дисертацію Гасанова Сергія Станіславовича “Структурні трансформації економіки і державних фінансів в умовах інституціональної невизначеності”, подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Актуальність теми дослідження

Надана для відзиву дисертаційна робота присвячена дослідженню складної, теоретично неоднозначної, фундаментальної проблеми економічної теорії, від розв’язання якої залежить не тільки достовірне наукове відображення сучасних реальних процесів в національній економіці, а й формування результативної економічної політики щодо забезпечення економічної та фінансової стабільності, локалізації загроз національним економічним інтересам, сприяння економічному зростанню. Вирішення означених проблем набуває особливого значення для економічного розвитку країни, яка за роки новітньої історії втратила більш як третину свого науково-промислового потенціалу. Відбулось зменшення чисельності населення, має місце зубожіння багатьох його верств. Державний борг досяг загрозливих для економіки і державних фінансів обсягів. Недооцінка ролі та впливу специфіки інституціонального середовища стала визначальним фактором суперечностей та деформацій радикального ринкового реформування економіки України. Розрив між рівнем складності трансформаційних процесів і тими інтелектуальними інструментами, якими користується кожна національна політична еліта, є не тільки різновекторним, а інколи навіть протилежним. Тому обрання автором напряму досліджень структурних трансформацій економіки і державних фінансів за умов інституціональної невизначеності набуває вагомого теоретичного та прикладного значення.

Аналіз тексту дисертації показує, що наукову новизну складають наступні теоретичні положення і висновки

По своїй суті дисертація представляє собою сформовану автором нову концептуальну точку зору на формування політики структурних трансформацій економіки з постійно змінюваними політичними циклами та невизначеністю моделі економічного розвитку. Виокремлення і зосередження наукових зусиль автора на дослідженні квазіринкових перетворень, інституціональної та трансформаційної криз в Україні дозволило вибудувати струнку і науково переконливу власну систему поглядів на співвідносність теоретичних уявлень про логіку та взаємозалежність соціально-економічних, структурних, фінансових та інституціональних змін, провалів ринку і держави, мережовості та ієрархії в процесі взаємодії економічних суб’єктів. Поставлена мета в значній мірі досягнута за допомогою застосування теоретичного та методологічного плюралізму, висвітлення еволюційних змін в структурі економічної

ВІДАНИЙ 07/316-1
01.23.09 2019

діяльності, обґрунтування концепції праці як неекономічного та економічного блага, з'ясування специфіки політики структурної трансформації економіки і державних фінансів транзитивної економіки України квазіринкового типу.

Логіка викладу матеріалу, застосований методологічний інструментарій, зосередження автора на міждисциплінарних проблемах аналізу економічної системи є, на наше переконання, ще одним аргументом того, що в економічній науці епоха вузької спеціалізації та лінійного мислення, як і в реальній економіці, себе вичерпала. Здійснений автором ретроспективний міждисциплінарний аналіз різних наукових шкіл та течій з економіки, соціології, управління та їх адаптації до цілей пояснення суперечностей структурних трансформацій національної економіки в умовах інституціональної невизначеності, а також обґрунтування на цій основі пропозицій щодо удосконалення стратегії управління державними фінансами є особистим внеском у розвиток вітчизняної економічної науки та господарської практики.

До елементів наукової новизни слід також віднести

1. Визначення основних методологічних вимог, урахування яких є необхідною умовою теоретичної обґрунтованості та повноти дослідження структурних трансформацій економіки і державних фінансів (стор. 47-52).

2. Обґрунтоване застосування інструментарію теоретичного й методологічного плюралізму для аналізу еволюції наукових поглядів на взаємозалежність спонтанних й дискреційних структурних та інституціональних змін у розвитку господарської системи та їх (змін) верифікацію стосовно змістовного зв'язку з прогресивними чи регресивними напрямками структурних трансформацій (стор. 62-86).

3. Запропоновану й адекватну меті, завданням, предмету та об'єкту дисертаційної роботи логічно субординовану методологію, яка охоплює наступне: елементи методологічного плюралізму, реалізму, та міждисциплінарного підходу, принципи раціональності, функціональності та стратегічного управління; інструментарій інституціональної, класичної та неокласичної теорій; обґрунтування теоретичних положень стосовно подолання реальних суперечностей структурних трансформацій економіки і державних фінансів (п. 1.5).

4. Застосування онтологічного підходу до аналізу структурних суперечностей транзитивної економіки «пострадянського типу», що дозволило розкрити вплив інституціональної невизначеності на феномени квазіринку та приватизації національного економічного потенціалу країни (стор.150-156; 170-171).

5. Запровадження в науковий обіг таких характеристик станів економіки і суспільства, як «фундаментальна інституціональна невизначеність», «трансакційні витрати альтернативної координації» дозволило дійти висновку, що так званий перехідний період в Україні ще не закінчився, національна економіка в умовах фундаментальної інституціональної невизначеності функціонує як квазіринкова, а реальні

структурні трансформації відбуваються за моделлю “3-D”: деіндустріалізація – деінтелектуалізація – деінституціоналізація (розд.1). Автор розкрив зв'язки між структурними трансформаціями, інституціональними змінами, інноваційними процесами, що пов'язані з розвитком в структурі знанневих економік мега-сектору виробництва, алокації та відтворення знань (розд. 3).

6. На основі використання методологічних принципів інституціоналізму, індивідуалізму та реалізму розроблено наукові положення щодо структурної трансформації господарських систем в економічній, необхідності конституційної організації функціонування економічної системи, утвердження формальних усталених норм координації взаємодії між приватним і державним секторами економіки.

7. Сформульовано ознаки здатності економіки до структурної адаптації, параметри використання фіскальних та монетарних інструментів в межах системної структурно-інституціональної політики економічної координації. Обґрунтовано концептуальні засади структурної політики для умов трансформаційного процесу загалом, виходячи з теоретичних моделей структурної політики і державних фінансів, їх використання з урахуванням можливих альтернативних принципів розв'язання проблем структурної стійкості економіки й державних фінансів у середньо- і довгостроковому періодах (розд. 2).

8. На підставі проведеного теоретичного й емпіричного аналізу визначено напрями подальшого дослідження конкретних структурних проблем, що мають особливе значення для національної економіки й державних фінансів України, обґрунтовано практичні рекомендації щодо напрямів подолання інституціональної невизначеності та фінансової нестабільності національної економіки, модернізації управління структурними змінами, удосконалення системи управління державними фінансами (розд.4).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, що сформульовані в дисертації

Більшість наукових положень, висновків та рекомендацій практичного характеру, що сформульовані у дисертації, можна визнати достатньо обґрунтованими. Їх достовірність підтверджується логікою аналізу, способом викладу, використанням теоретичного надбання економічної думки, переконливістю та аргументацією.

У першому розділі автором сформовано науково-теоретичні засади дослідження структурних трансформацій в тісному взаємозв'язку з сучасними процесами інформаційної революції, мережовості, нових технологій, глобальних викликів та інституційних змін. Детально проаналізовано та систематизовано методологічні підходи до розкриття еволюції структурних зрушень. Визначено межі абстрагування, необхідність верифікації теоретичних конструкцій відповідно до економічних реалій, що постійно змінюються; виявлено, що принцип методологічного індивідуалізму “спрацьовує”, коли досліджуються зміни в структурі економічної діяльності з

точки зору суб'єктивного ставлення індивіда до видів економічної діяльності при певному абстрагуванні від навколишнього інституціонального середовища. Масштабність об'єкту та складність предметної сфери дисертаційної роботи поставили автора в складне становище: з одного боку необхідно було критично проаналізувати великий масив інформації щодо трансформаційних процесів як в розвинутих, так і транзитивних економіках, а з другого – необхідно було її узагальнити, здійснити синтез під кутом зору побудови логічно стрункої та науково доказової авторської парадигми. У цьому контексті вихідним методологічним пунктом розгортання логіки дослідження став аналіз як еволюційних, так й інституціонально-інноваційних змін, що відбуваються в структурі економічної діяльності (стор. 87-105). Слід погодитися з тим, що суттєве значення для аналізу економічної системи та ендогенних чинників структурних трансформацій має фіксація певної історичної форми багатства. Автор вважає, що місія розвинутих соціально-ринкових економік полягає у формуванні якісно нового інституціонального типу продукування багатства, в якому матеріальне та інтелектуальне виробництво поступово інтегруються в єдине ціле, а багатство виступає у формі розвинутих здібностей до творчої, інтелектуальної, наукової праці та глобального інтелектуального (знаннєвого) капіталу. Саме в цьому автор вбачає зміст подальших трансформацій ринкової економічної системи.

Розкрито особливості рівнів дослідження структурних трансформацій, визначено загальний підхід на основі принципу методологічного плюралізму, складовими елементами якого є принципи методологічного індивідуалізму, методологічного інституціоналізму та методологічного реалізму. Позитивним є те, що зазначені принципи не просто проголошуються, а реально використовуються автором при обґрунтуванні та розкритті положень наукової новизни дослідження. Виокремлено і теоретично обґрунтовано наявність впливів факторів непередбачуваності, інституційної невизначеності та фінансових ризиків на структурні зміни економіки, структурну політику та стратегічне управління. Акцентовано увагу на напрями зворотного зв'язку між означеними процесами та явищами.

Підтримуємо висновок автора про те, що трактування робочої сили як власності, а праці як економічного блага дає змогу побачити поступову трансформацію розвинутих здібностей до складної, інтелектуально насиченої праці в капітал, а заробітної плати – у різновид доходу від капіталу. В якості головної засади структурних трансформацій автором визначено еволюцію праці в нових умовах технологічних та інституційних змін. Автором обґрунтовано парадигму переходу від праці як неекономічного блага до праці як блага економічного, що становить фундаментальну сутність її внутрішньої трансформації. Можна погодитись з автором, що заробітна плата сучасних найманих працівників відображає орендні відносини, які складаються між ними й роботодавцями з приводу використання робочої сили як власності та капіталу (стор. 120-128).

У *другому розділі* дисертаційної роботи викладено теоретичні проблеми структурної політики у контексті її “чистих” моделей та реального

стану економіки, охарактеризовано концептуальні взаємозв'язки цілей структурної політики, обґрунтовано системний характер структурної політики економічної координації, розкрито взаємодію інституціональних та фінансових обмежень структурних реформ. Є підстави ствержувати, що теорія структурних змін у короткотерміновому періоді поки або взагалі не існує, або вона є переважно теорією “структурних шоків”. Зроблено висновок, що національна економіка зазнає потужного впливу перманентних внутрішніх і зовнішніх шоків політичного й економічного характеру. Фактично вона залишається “шоковою економікою” і постійно піддається детермінації в умовах інституціональної невизначеності, низької інституціональної спроможності держави, деструкції ринкового механізму у формі тіньові економіки, великих трансакційних витрат, монополізації, корупції, нівелювання ринкової мотивації при ухваленні рішень. За цих обставин функції, які повинна виконувати держава, реалізуються частково або деформуються під впливом центрів реальної політичної та економічної влади. Тому значно ускладнюється раціоналізація економічної поведінки як суб'єктів господарювання, так і самої держави. Інституціональна невизначеність посилює ризики економічної дезорганізації, а економічна політика втрачає системні характеристики і перетворюється на процес рефлекторного реагування на перманентні внутрішні та зовнішні шоки. Автор дійшов висновку, що структурну політику системної координації економіки слід розглядати як політику утвердження господарського порядку в рамках конституційно визначеного та інституціонально забезпеченого державного впливу на економіку. Ефективна держава, яка здатна реалізувати концепцію політики порядку, є умовою успішних структурних трансформацій економіки і державних фінансів.

Третій розділ дисертації характеризується критичним аналізом теоретичних джерел та обґрунтуванням парадигмального оновлення концепту структурних трансформацій. Доведено необхідність і розкрито сутність парадигмального оновлення концепту структурних трансформацій в умовах коеволюційних процесів онаучування праці й капіталу, визначено класифікаційні ознаки мега-сектору виробництва, алокації та відтворення знань, проведено порівняльний аналіз сектору досліджень і розробок у структурі економік України та деяких країн ОЕСР. Переконливою є логіка аргументації автора про еволюцію “онаучування” праці та капіталу, поступового перетворення наукових досліджень і розробок у провідний вид економічної діяльності з точки зору всеохоплюючої інтелектуалізації праці. Якість робочої сили стала безпосередньо залежати від рівня освіти та професійної підготовки працівників. Зроблено висновок про “структурну революцію” у поділі праці, про кардинальні зрушення в структурі видів економічної діяльності. Доведено, що наукові дослідження і розробки не існують “поряд” із працею та капіталом, вони є видами економічної діяльності, які відображають еволюцію поділу праці й поступово змінюють саму працю, сприяючи її синтезу з капіталом. Треба зазначити, що матеріали третього розділу мають міцне методологічне й теоретичне підґрунтя, викладене у попередніх розділах, багато в чому конкретизують наукові

положення щодо еволюційних змін в структурі економічної діяльності, трансформації праці в економічне благо, сучасних характеристик факторів економічного зростання, змісту структурно-інституціональної політики економічної координації. Сучасні структурні трансформації капіталу свідчать, що він поступово стає капіталом, який базується на знаннях внаслідок інвестицій держави, бізнесу, некомерційних організацій та домашніх господарств у нефізичні активи, зокрема в R&D, патенти, інформаційні бази даних, інноваційні бізнес-моделі та управлінські схеми, особливі професійні здібності та навички працівників тощо. Автор обґрунтовано пов'язує оновлення концепту структурних трансформацій з розвитком у системі видів економічної діяльності та в структурі національних економік мега-сектору виробництва, алокації та відтворення знань, який на теперішній час може включати три види економічної діяльності: "Професійна, наукова та технічна діяльність", "Інформація та телекомунікації", "Освіта". Оригінальними є розрахунки автора щодо частки мега-сектору виробництва, алокації та відтворення знань у валовій доданій вартості, створюваної в економіці України та деяких країн ОЕСР. Новизну та практичну цінність мають пропозиції автора щодо удосконалення міжнародної, європейської та національної класифікацій видів економічної діяльності, що буде сприяти більш достовірним статистичним вимірюванням результатів економічної діяльності мега-сектору виробництва, алокації та відтворення знань.

У четвертому розділі автором охарактеризовано структурну динаміку інституційних секторів економіки і державних фінансів, обґрунтовано напрями підвищення рівня транспарентності та функціональності фінансів сектору загального державного управління, виявлено різноспрямовані впливи державних корпорацій на стан державних фінансів, доведено необхідність урахування фіскальних ризиків, запровадження фіскального таргетування та фіскальних правил з метою удосконалення стратегічного управління державними фінансами. Визначено, що "здорові" державні фінанси і "раціональна" структурна політика – дві сторони однієї медалі. Обґрунтовано хибність тверджень про те, що держава здатна безпосередньо забезпечити "структурну перебудову" або "структурну модернізацію" без урахування реального стану державних фінансів. На практиці це може призвести до надмірного державного активізму, хронічно незбалансованого бюджету і ще більшого боргового навантаження. Погоджуємось, що на часі прискорення реального переходу до середньострокової бюджетної політики, формування фонду структурної адаптації. Автор пропонує у якості джерел його наповнення відрахування від рентних платежів, доходів від корпоративних прав держави, цільові відрахування від доходів природних монополій. Але це потребує подальшого аналізу та обґрунтування. Підтримуємо думку про те, що концептуально бюджетна політика має сприяти більш "м'якому" переходу від однієї фази циклу до іншої або прискоренню переходу, насамперед від рецесії до пожвавлення, або подовженню періоду "збалансованого" зростання з урахуванням цілей зменшення державного боргу і дефіциту бюджету. Впровадження системного та інституціонально

забезпеченого фіскального таргетування охоплює процеси консенсусного політичного й економічного обґрунтування, ухвалення та дотримання стратегічних пріоритетів, середньострокових обмежень і правил бюджетно-податкової політики з метою антициклічного фіскального регулювання. В роботі обґрунтовується цілісність концепції стійкості всіх інституційних підсекторів державного сектору – загального державного управління, державних нефінансових корпорацій, державних фінансових корпорацій (у тому числі Національного банку України), визначення відповідних фінансових, фіскальних і боргових цілей та жорсткий контроль їх поетапного досягнення за допомогою фіскальних правил, сформульовано основні напрями теоретичних і прикладних досліджень фіскальних правил.

Наукове та практичне значення результатів і висновків дисертації

Практичне значення наукових результатів полягає у розробленні рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення механізмів економічної політики сприяння прогресивним структурним трансформаціям національної економіки та забезпечення стійкості державних фінансів. Доцільно відзначити активну особисту участь автора протягом багатьох років у розробленні теорії та удосконаленні практики управління державними фінансами в Україні. Наукові результати, одержані автором, впроваджено в діяльність Міністерства фінансів України при розробленні Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 143-р, та Плану заходів з її реалізації, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 415-р; Стратегії розвитку системи управління державними фінансами та Плану заходів щодо її реалізації, схваленої та відповідно затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 774-р; в діяльність Ради Національного банку України – пропозиції використані у поточній роботі Вищої експертної ради в ході підготовки пропозицій до Стратегії монетарної політики Національного банку України, схваленої рішенням Ради Національного банку України від 13.07.2018 № 37-рд, Основних напрямів грошово-кредитної політики на 2019 рік та середньострокову перспективу, схвалених рішенням Ради Національного банку України від 11.09.2018, а також при розгляді відповідних пропозицій (у межах компетенції) до Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки та Плану заходів з її реалізації; при розробленні постанов Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2014 р. № 473 “Питання координації діяльності наукових установ”, від 19 серпня 2015 № 610 “Про затвердження Порядку організації та координації роботи з перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу”; в діяльність Українського союзу промисловців і підприємців, Міністерства інфраструктури України, Міністерства освіти і науки України, Запорізької обласної державної адміністрації, у навчальний процес фінансово-економічного факультету Київського національного економічного

університету імені Вадима Гетьмана, Інституту післядипломної освіти ДННУ “Академія фінансового управління”.

Автореферат та наукові публікації відповідають основним положенням дисертації. Основні положення та отримані наукові результати дисертації достатньою мірою висвітлено 118 наукових працях, виконаних автором самостійно та у співавторстві, розділи у 42 колективних монографіях (у т. ч. в одній закордонній); статті у 43 фахових виданнях та виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз (у т. ч. в 2 іноземних періодичних виданнях); 22 наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (у т. ч. в 6 іноземних виданнях). По темі дисертації опубліковано одноосібну монографію “Структурні трансформації економіки і державні фінанси: проблеми методології, теорії, економічної політики” обсягом 20,5 друк. арк.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Зважаючи на те, що предмет дослідження є новим детермінованим економіко-інституційним процесом, який охопив в тій чи іншій мірі розвиток різних країн, можна зробити логічне припущення, що дисертаційна робота містить дискусійні положення та окремі питання, на які не можна дати однозначної відповіді. Це пояснюється охопленням автором цілої низки проблем, яким економічна теорія не спроможна дати однозначного трактування внаслідок мінливості та суперечливості відповідних суспільних явищ. Зупинимось лише на окремих питаннях, оскільки в дисертаційній роботі піддається критичному аналізу низка фундаментальних поглядів національного та глобального рівнів функціонування економіки, структурної трансформації, викликів міжкраїнової конкуренції та фінансової дестабілізації, національної економізації та модернізації державного управління, які охопити в короткому відзиві неможливо.

1. Погоджуючись в цілому з авторською трактовкою структурних трансформацій економіки і державних фінансів як процесів, які поєднують: спонтанні структурні адаптаційні зміни до оточуючого середовища, в тому числі інституціонального; структурні зміни, що обумовлені науковими відкриттями, дифузією впроваджуваних технологічних та технічних інновацій; структурні зміни, які є наслідком здійснюваної активної структурно-селективної політики; структурно-інституціональні зміни, необхідно зазначити, що на наш погляд потребують деталізації характеристики конкретних прикладів з новітньої історії України взаємозалежностей між структурною трансформацією державних фінансів та радикальних інституційних змін в період з 2014 року по теперішній час. Науковий інтерес представляє й авторське пояснення особливостей трансформації державних фінансів, зумовлених наслідками глобальної фінансової кризи 2008-2009 років, які до сьогодні впливають на стан світової економіки і державних фінансів в усіх групах країн.

2. Дискусійним, на наш погляд, є редакція положення автора про експлуатацію державою приватного сектору. Можна погодитись з означеною тезою лише стосовно малого та середнього бізнесу, в той же час крупні корпорації, що монополізували економіку та сформували олігархічно-

корупційний господарський порядок в Україні, нищівно експлуатують громадян через державний механізм перерозподілу доходів на користь фінансової олігархії. По своїй соціально-економічній суті олігархічні клани підпорядкували діяльність органів публічної влади на державному та муніципальному рівнях під реалізацію своїх інтересів через механізми тарифної політики, публічних закупівель, оренди державного майна та земельних ресурсів, збиткового функціонування державних підприємств та корпорацій, через інструменти фіскальної та монетарної політики.

3. Вагомого теоретичного і практичного значення набуває авторська постановка проблеми інституціональних та фінансових обмежень структурних реформ (четвертий підрозділ другого розділу). Систематизовано і викладено матеріал, який стосується й міжнародного досвіду. Але певним недоліком є недостатньо критичне відношення автора до відповідної практики структурних реформ. Бажано було більш чітко викласти умови, за яких можливо успішно використати цей досвід. Крім того, треба дати відповідь на питання щодо взаємозв'язку, взаємозалежності та взаємопідсилюючого впливу інституціональних і фінансових обмежень на економічну та соціальну ефективність структурних реформ в Україні.

4. Погоджуючись з позицією автора щодо пояснення кризових явищ в економіці концепціями “провалів» ринку та “провалів” держави, на наш погляд, сучасні кризові та трансформаційні процеси охопили всі сфери людської діяльності й висувають нові вимоги до принципів взаємодії держави, підприємництва, громадських організацій та й кожного члена суспільства, радикально змінюючи їх співіснування через зміну цінностей, мережевість, руйнування ієрархії, гомогенізації та гетерогенізації, ідентифікації особистості та національної ідентичності. Сама держава та ринок знаходяться в стані функціональних та структурних змін.

5. У четвертому підрозділі першого розділу автор розкриває вплив взаємодії рутин та інновацій на структурні трансформації господарських та економічних систем. Але виникає питання: чи всі інновації є рушійною силою прогресивних або модернізаційних структурних змін? І, одночасно, чи можуть рутини виконувати, умовно кажучи, певні корисні функції щодо забезпечення структурної стійкості як економіки в цілому, так і державних фінансів зокрема?

6. Ми зазначали, що автор вперше вводить у науковий обіг поняття “транзакційні витрати альтернативної координації”. В цілому ми підтримуємо такий підхід, але зауважимо, що витрати суб'єктів господарювання, пов'язані з корупцією, за своєю суттю також можуть бути охоплені цим поняттям, хоча їх “координаційна” функція вельми сумнівна і є скоріше не координаційною, а інституціонально руйнівною.

7. На наш погляд робота дещо “перевантажена” статистичними матеріалами, які містяться у додатках, хоча їх корисність та інформаційність не викликають сумнівів. Означені дискусійні положення не впливають на високий теоретичний, методологічний та прикладний характер дисертації.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність вимогам порядку присудження наукових ступенів

В цілому, незважаючи на вказані дискусійні положення, докторська дисертація Гасанова Сергія Станіславовича “Структурні трансформації економіки і державних фінансів в умовах інституціональної невизначеності”, є завершеним самостійним дослідженням, має комплексний і новаторський характер а отримані нові науково обґрунтовані результати розв’язують важливу наукову проблему – забезпечення адекватної синхронізації взаємозалежності структуризації фінансової економіки та інституційних змін як органічного єдиного детермінованого процесу суспільного розвитку. Зроблені дисертантом наукові висновки та пропозиції є, на наше переконання, вагомим внеском автора до методології та теорії політичної економії, фінансової політики та публічного (державного та муніципального) управління в сучасних умовах цивілізаційної кризи та інституційних змін. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.01 економічна теорія та історія економічної думки.

Дисертація відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук (пп. 9, 10, 12, 13, 14 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), її автор Гасанов Сергій Станіславович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри національної економіки
та публічного управління
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана**

І. Й. Малий

2020 1.9.

23.08.2018р